Maria Tenhemelopneming: vreugdevol geheim

Een vreugdevolle dag is het ieder jaar weer voor me, 15 augustus. En eerlijk gezegd is dat niet vanwege het kerkelijk hoogfeest van Maria Tenhemelopneming. Maar de dag is voor mij telkens zo bijzonder omdat het de geboortedag van mijn eerste kleinkind is en dus de eerste dag dat ik opa genoemd kon worden. Overeenkomsten tussen het belangrijkste Mariafeest en de verjaardag van mijn kleinkind heb ik nog niet ontdekt en zullen er ook niet zijn. Hoewel… Maria Tenhemelopneming is een van de vreugdevolle geheimen van de rozenkrans en iedere geboorte is toch altijd weer een vreugdevolle beleving van het geheim dat leven heet…

Koningin van het volksgeloof

Over het leven van Maria is in de bijbel maar weinig te vinden. We lezen er dat ze een eenvoudige vrouw was, bij de familie van koning David hoorde en in Nazareth woonde, waar de aartsengel Gabriël haar kwam vertellen dat ze de moeder van Gods Zoon zou worden. Na haar ontmoeting met nichtje Elisabet horen we haar het prachtige lied *Magnificat* zingen. Met Jozef gaat ze voor een volkstelling op weg naar Bethlehem, waar Jezus wordt geboren. Ze zocht hem een keer op in de tempel, was aanwezig bij de bruiloft in Kana, stond onder het kruis waaraan haar zoon stierf en met Pinksteren was ze in de zaal waar Jezus' volgelingen zaten. Veel meer horen we niet over haar, ook niet over haar dood of tenhemelopneming, en al zeker niet over haar heiligverklaring. Desondanks zijn er in de loop der tijden heel wat verhalen en legenden over haar in omloop gekomen en kennen we haar ook vandaag de dag als de 'koningin van het volksgeloof': op veel plekken in stad en land is ze nog steeds prominent aanwezig en zoeken ontelbaar veel mensen hun toevlucht bij haar. Maria als koningin van hemel en aarde.

Met lichaam en ziel in de hemel opgenomen

Al eeuwenlang kennen we allerlei Mariafeesten, zoals Maria Lichtmis (2 februari), Maria Boodschap (25 maart), Maria Visitatie (31 mei), Maria Geboorte (8 september), Maria Onbevlekte Ontvangenis (8 december). Zo ook Maria Tenhemelopneming op 15 augustus, een Mariafeest dat we sinds de zevende eeuw kennen en waarmee we herdenken dat Maria na haar dood met ziel en lichaam door God in de hemel werd opgenomen. In het oosterse christendom heette deze gebeurtenis oorspronkelijk de 'ontslaping van de Moeder Gods'. In de volksmond wordt dit feest vaak 'Maria Hemelvaart' genoemd. Ten onrechte, want Maria is immers niet zelf 'ten hemel opgestegen' (zoals Jezus' hemelvaart), maar door God in de hemel opgenomen. Al tijdens het eerste Vaticaans Concilie (1869-1870) vroegen de bisschoppen om een officiële vaststelling van de lichamelijke Tenhemelopneming van Maria, maar pas in het Mariajaar 1950 kondigde paus Pius XII het dogma (leerstelling) van Maria Tenhemelopneming af. De Oosters-orthodoxe kerk gelooft ook in de lichamelijke tenhemelopneming, maar heeft dit niet tot dogma verklaard. Ook in de Russisch-orthodoxe kerk wordt het feest gevierd, alleen niet op 15 augustus, maar twee weken later, op 28 augustus. De reden hiervoor is het verschil tussen de Juliaanse en Gregoriaanse kalender.

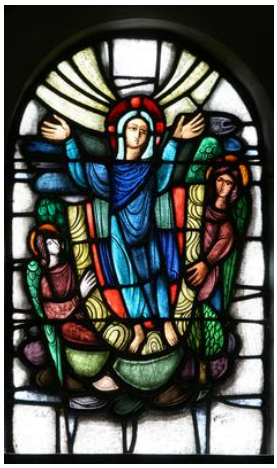

Leo Reihs, *Maria Tenhemelopneming* (1991). Glas-in-loodraam in zijbeuk van de H. Martinuskerk in Heerlen

Kroedwusj

In een groot aantal katholieke Europese landen (waaronder België, Frankrijk, Duitsland, Polen, Luxemburg, Italië, Oostenrijk, Slovenië, Spanje) is Maria Tenhemelopneming op 15 augustus een kerkelijk hoogfeest en tegelijkertijd een wettelijke feestdag. Ook in ons eigen land was deze dag gedurende lange tijd een verplichte feestdag, 'te vieren als zondag', maar deze verplichting is in de loop der jaren in vergetelheid geraakt. In (Zuid-) Limburg is deze dag anno 2015 echter nog steeds gekoppeld aan het oude gebruik van de zegening van de zogenaamde 'kroedwusj' (kroed = kruid; wusj = bosje): een boeketje veldkruiden, bloemen en korenaren: twee graansoorten, twee kruiden met geneeskrachtige werking en twee kruiden die het onweer kunnen weren. De

soorten kruiden wisselen wat, maar het zevende kruid is altijd walnotenblad, dat is samengesteld uit zeven blaadjes: men beweert dat de bliksem nooit in een notenboom inslaat. Het kruidenboeket wordt in de kerk gezegend en volgens de overlevering beschermt het tegen allerlei soorten onheil, waaronder blikseminslag. De boeketten worden met een lint samengebonden en (vroeger) opgehangen boven huis- en staldeuren of op zolder. Bij naderend onheil (zoals onweer en bliksem) worden er enkele takjes van het boeket in het vuur gegooid. Deze kruidenzegening op de feestdag van Maria Tenhemelopneming is niet toevallig: het is immers een oud gebruik is om Maria aan te duiden met namen die ontleend zijn aan de plantenwereld door in haar symbolisch een bloem (bijvoorbeeld lelie, roos) te zien.

Eenvoud als fundament

De betekenis van het Maria-dogma uit 1950 wijst meestal in de richting van overwinning van het leven op de dood: deze heeft geen macht meer over Maria en zij zal niet worden geoordeeld op de Laatste Dag. Maar het taalspel van het dogma is heden ten dage voor ons niet zo gemakkelijk meer te verstaan en te begrijpen. Opgenomen worden in de hemel en dan ook nog eens met lichaam én ziel: ons digitale tijdperk is niet meer gebaseerd op dit soort zienswijzen, modellen en theorieën. Maar ook al gaat het bij geloofswaarheden niet om historische juistheden over tijd, plaats of omstandigheden (van Maria's Tenhemelopneming zijn geen getuigenissen bekend): het betekent niet dat ze niet waar zouden zijn.

Sjef Hutschenmaekers, *Maria Tenhemelopneming* (2006). Glas-in-loodraam in zijbeuk Lambertuskerk in Oirsbeek

Iets anders is de vraag, wat dit Mariafeest voor ons vandaag de dag zou kunnen betekenen. Mijn antwoord gaat dan in de richting van een eenvoudige, maar bijzondere vrouw die het liefst wat op de achtergrond wilde blijven en die tijdens haar ontmoeting met haar nichtje Elisabet God dankte met haar prachtige lied *Magnificat*:

Ik geef alle eer aan God.
Ik juich voor hem,
hij is mijn redder.
Hij koos mij uit,
mij, een heel gewoon meisje.
Nu zal iedereen over mij zeggen:
'Zij is gezegend.'
Want God die machtig is en heilig,
heeft iets geweldigs met mij gedaan.
Aan mensen die naar hem luisteren,
geeft hij zijn liefde, nu en altijd.

God heeft zijn kracht laten zien:
Trotse mensen jaagt hij weg,
en koningen pakt hij hun macht af.
Maar gewone mensen maakt hij belangrijk.
Arme mensen geeft hij veel,
maar rijke mensen krijgen niets.
God is zijn liefde voor Israël niet vergeten.
Daarom helpt hij zijn volk.
Dat had hij al beloofd aan onze voorouders,
aan Abraham en aan iedereen die na hem kwam.

Het lied van Maria laat niets aan duidelijkheid te wensen over: vanuit eenvoud en nederigheid geeft ze alle eer aan God, keert ze zich tegen de machthebbers en kiest voor de minderbedeelden. Daarmee durft ze haar nek uit te steken en eerlijk uit te komen voor haar overtuiging. Ze gaat niet voor rijk en succesvol, maar staat aan de kant van bed, bad en brood. Zonder voorwaarden, maar gewoon omdat je er bent en omdat je haar nodig kunt hebben: dát is Maria. Een vrouw die het wat mij betreft verdient met ziel en lichaam in de hemel te worden opgenomen.